

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВАСИЛЕНКО ЯРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК: 342.95 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ВІДОМЧОГО
КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДІВ (СУДДІВ) В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МУЗИЧУК Олександр Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, декан факультету № 1.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
БОРКО Андрій Леонідович,
Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова,
декан факультету морського права;
кандидат юридичних наук, доцент,
Колеснікова Марія Вікторівна,
Сумський державний університет,
старший викладач кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-
економічної безпеки Навчально-наукового
інституту права

Захист відбудеться 02 липня 2020 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 28 травня 2020 р.

Учений секретар
Спеціалізованої вченої ради

О.М. Рєзнік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Протягом майже тридцятирічної історії існування незалежної держави України в нашій країні відбувалась низка трансформаційних процесів, які торкнулись фактично всіх сфер суспільного життя. І діяльність судів у цьому контексті не стала виключенням. З моменту прийняття першої Концепції судово-правової реформи у 1992 році було зроблено багато позитивних кроків у напрямку покращення судової системи. Однак реалії сьогодення вимагають від законодавця пошуку нових способів удосконалення діяльності судів та суддів.

Утім покращення якості діяльності судів (суддів) є неможливим без функціонування ефективної системи контролю у цій сфері, оскільки саме за його допомогою вбачається можливим виявити слабкі місця в судовій системі взагалі та в роботі кожного окремого суду зокрема. Варто також відзначити, що сьогодні в науковій літературі точиться жвава дискусія стосовно того, чи варто посилювати контроль за діяльністю судів (суддів), зробивши це так, щоб не порушити ключові принципи, на яких будується діяльність останніх. Ми переконані, що, перш ніж відповісти на дане запитання, необхідно створити належні адміністративно-правові засади реалізації такого контролю. Адже лише в такому випадку результати контролю можуть бути ефективними, якісними та такими, що відповідають реальності.

Підґрунтям дисертаційного дослідження стали праці вчених-адміністративістів, серед яких: Р. М. Аюпова, В. М. Бевзенко, В. С. Бігун, І. В. Бойко, С. О. Бондар, А. Л. Борко, О. В. Буряк, С. С. Вітвіцький, О. П. Віхров, В. В. Волік, Н. В. Галіцина, В. В. Галуцько, Ю. В. Гаруст, В. А. Гомада, М. К. Гримич, Б. В. Деревянко, В. С. Єгорова, С. В. Жуков, О. В. Зайчук, О. І. Кисельова, Т. С. Кичилок, Т. А. Кобзева, М. В. Колеснікова, В. К. Колпаков, Т. М. Кравцова, В. М. Кузьмишин, А. М. Куліш, Ю. Д. Кунєв, В. І. Курило, Л. Р. Леськів, А. Т. Комзюк, А. М. Макаровець, Д. В. Мандичев, О. М. Музичук, Г. Я. Наконечна, Н. В. Нестор, Т. М. Остапенко, В. В. Пахомов, Л. М. Приходченко, О. М. Рєзнік, В. О. Ромасько, В. В. Рунова, М. В. Старинський, В. В. Сухонос, О. В. Ульянівська, О. І. Харитонова, Т. В. Чехович, В. О. Шамрай, М. І. Шатерніков, С. В. Шестак, О. С. Шморгун, Д. Ю. Шпенев, О. Ю. Шутєєва, І. С. Яковець та багатьох інших. Варто відзначити, що більшість науковців звертали увагу виключно на теоретичні аспекти здійснення контролю за діяльністю судів (суддів), при цьому питання адміністративно-правових засад такої діяльності фактично залишилось поза увагою правників. Питання щодо змісту та особливостей саме відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні висвітлені фрагментарно й потребують подальшого дослідження.

Таким чином, необхідність подальшого забезпечення законності в діяльності судів (суддів), відсутність комплексних досліджень із цієї проблематики, недосконалість правового регулювання в зазначеній сфері обумовлюють актуальність комплексного дослідження сутності та особливостей адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертаційного дослідження узгоджується з положеннями: Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка була затверджена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015; Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474; Пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки на період до 2020 р., встановлених на підставі Закону України від 11 липня 2001 р. № 2623-III «Про пріоритетні напрями розвитку науки та техніки»; плану науково-дослідної роботи Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових розробок та норм чинного законодавства України визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні та окреслити напрямки вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні *завдання*:

- встановити сутність та особливості відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства;
- виявити особливості діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю;
- визначити систему принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;
- охарактеризувати правові засади відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні та встановити місце серед них адміністративно-правових норм;
- окреслити предмет та межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;

- розкрити особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;
- виділити адміністративні форми та методи здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;
- визначити зміст адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;
- аргументувати перспективні напрямки вдосконалення організаційних та правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) та визначити можливості його використання в Україні;
- опрацювати критерії оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання. Так, логіко-семантичний метод було використано під час визначення сутності та особливостей відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства (підрозділ 1.1). За допомогою методу документального аналізу визначено особливості діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю (підрозділ 1.2), надано характеристику правовим засадам відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 1.4), а також з'ясовано зміст адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 2.4). Системно-структурний метод було використано під час систематизації принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 1.3), при окресленні предмета та меж відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 2.1), а також при визначенні адміністративних форм та методів здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 2.3). У ході дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 2.2) було використано спеціально-юридичний метод. За допомогою використання формально-логічного методу визначено шляхи вдосконалення організаційних та правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 3.1) та критерії оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні (підрозділ 3.3). Порівняльно-правовий метод було

використано під час дослідження зарубіжного досвіду здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) (підрозділ 3.2). У дисертаційній роботі було використано низку інших методів, які дозволили комплексно підійти до визначення сутності та особливостей адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців із галузі адміністративного права, а також інших галузевих дисциплін, зокрема: цивільного, кримінального права, теорії держави і права, соціології, філософії, психології тощо. Нормативно-правовою основою роботи є сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, нормами яких прямо чи опосередковано визначаються адміністративно-правові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні, зокрема: Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, звичайні закони та підзаконні нормативні акти. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики діяльності судів та їх апаратів, довідкові видання, статистичні матеріали. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід практичної роботи в судовій системі.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що подане дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, на основі аналізу наукових поглядів учених та норм чинного законодавства визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні, на основі опрацювання найбільш позитивного зарубіжного досвіду визначити напрямки вдосконалення правових та організаційних засад здійснення відомчого контролю в окресленій сфері. Основні наукові положення, які виносяться на захист, такі:

вперше:

– під оцінюванням ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти закріплені нормами чинного законодавства та підкріплені відповідною науково-методичною документацією процес, пов'язаний із реалізацією певних управлінських та організаційних заходів, спрямованих на встановлення відповідності між реальними результатами відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) та очікуваними. Запропоновано власний перелік критеріїв, за якими необхідно здійснювати відповідне оцінювання;

– обґрунтовано, що ефективність і дієвість відомчого контролю за діяльністю суддів є одними із ключових принципів здійснення відповідної діяльності, оскільки: по-перше, такий контроль має реалізовуватись при мінімальних витратах – фінансових, матеріально-технічних, людських

тощо, однак при цьому його результат повинен бути якісним та таким, що певним чином можна розрахувати; по-друге, кінцевий результат відомчого контролю повинен сприяти виявленню реальних проблем у відповідній сфері, а також прийняттю відповідного управлінського рішення;

– на основі узагальнення найбільш позитивного зарубіжного досвіду обґрунтовано доцільність оптимізації системи суб'єктів, які уповноважені здійснювати контрольну діяльність в окресленій сфері, адже в Україні, на відміну від більшості провідних держав світу, така система вбачається занадто розгалуженою, а також створення окремої законодавчої бази для здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів) шляхом прийняття та розроблення єдиного нормативно-правового акта у цій сфері;

удосконалено:

– поняття та перелік характерних особливостей здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів) в Україні;

– розуміння змісту поняття «ефективність здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів) в Україні», що являє собою певне співвідношення між витратами часовими, фінансовими, матеріально-технічними і людськими та кінцевим результатом відповідної контрольної діяльності;

– обґрунтування наукової думки про те, що специфіка адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів) полягає у двох ключових аспектах: по-перше, в тому, який саме суб'єкт здійснює відповідну контрольну діяльність; по-друге, залежно від того, в якій саме формі реалізуються контрольні заходи;

– перелік напрямків удосконалення правових засад відомчого контролю за діяльністю суддів (судів);

– наукове обґрунтування необхідності закріплення на законодавчому рівні наступних принципів здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів): верховенство права та законність; принцип дієвості та ефективності; принцип оперативності; принцип плановості; принцип науковості; принцип професіоналізму; принцип реальності покарання у разі виявлення відхилення від дотримання норм чинного законодавства суддями; принцип розподілу компетенцій контролюючих суб'єктів; принцип дотримання незалежності, самостійності та недоторканності суддів; принцип взаємодії суб'єктів контролю;

дістали подальшого розвитку:

– виділення перспективних напрямків покращення інформаційного забезпечення суб'єктів відомчого контролю, до яких віднесено: розширення науково-методичної бази для роботи

контролюючих суб'єктів; створення дієвого механізму обміну інформацією між контролюючими та підконтрольними суб'єктами; забезпечення сучасними інформаційними технологіями уповноважених суб'єктів;

– обґрунтування того, що предмет відомчого контролю за діяльністю суддів можна поділити на певні види, зокрема ним можуть бути: рівень знань та професійної підготовки кандидатів на посаду судді; виконання суддями покладених на них обов'язків, у тому числі й щодо додержання вимог та правил суддівської етики, антикорупційних вимог та інших вимог; правомірність притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності тощо;

– характеристика переліку адміністративних форм та методів здійснення відомчого контролю за діяльністю судів(суддів);

– розуміння того, що пріоритетна роль у врегулюванні відомчого контролю відводиться нормам адміністративного права, адже саме за їх допомогою визначаються: 1) правовий статус контролюючих суб'єктів (їх права, обов'язки та повноваження); 2) процедура проведення відомчого контролю; 3) форми та методи контролю; 4) засади притягнення до відповідальності підконтрольних об'єктів тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації пропозиції і висновки можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для проведення подальших наукових досліджень, присвячених теоретичним та практичним проблемам здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) (акт впровадження Кримінологічної асоціації України від 10.02.2020 р.);

– правотворчості – з метою розроблення нових та вдосконалення існуючих законодавчих актів, нормами яких регулюється порядок здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 11.02.2020 р.);

– практичній діяльності – як основа для вдосконалення практичної діяльності суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів та суддів (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в практичну діяльність Апеляційного суду Херсонської області від 12.02.2020 р.);

– освітньому процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право» й «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за

участю автора (акт впровадження Сумського державного університету від 13.02.2020 р.).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних та національних науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах: «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (м. Одеса, 2016 р.), «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 2017 р.), «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, 2018 р.), «Правові засади взаємодії органів публічної влади з інституціями громадянського суспільства в Україні та зарубіжних державах» (м. Київ, 2019 р.), «25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього» (м. Суми, 2020 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в 5 наукових статтях, одна з яких опублікована в міжнародному виданні, та 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 228 сторінок, з них основного тексту – 188 сторінок. Список використаних джерел складається із 310 найменувань і займає 30 сторінок, додатки розміщено на 9-ти сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми дисертації, визначається її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслюються мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, вказується на наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наводяться дані щодо апробації результатів дослідження, публікацій та структури.

Розділ 1 «Загальна характеристика відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Сутність та особливості відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства»* перш за все з'ясовується, що взагалі являє собою категорія «судочинство». Обґрунтовано, що ключовою метою судочинства є забезпечення конституційних прав, свобод та інтересів як окремої людини зокрема, так і всього суспільства взагалі, а тому вкрай важливо, щоб держава створила всі необхідні організаційні та правові умови для забезпечення законності його здійснення.

Узагальнюються наукові підходи до визначення поняття «законність». Аргументовано, що у найбільш загальному розумінні законність слід тлумачити як вихідну засаду, ідею, що лежить в основі здійснення будь-якої діяльності, незалежно від того, про яку сферу суспільних відносин йдеться. Перш за все, вона передбачає неухильне дотримання всіма суб'єктами права норм чинного законодавства, а відтак сприяє забезпеченню панування правопорядку в суспільстві.

Акцентовано увагу на тому, що в юридичній літературі поняття контролю є одним із найбільш досліджених, що обумовлює чималу кількість підходів щодо його тлумачення. Запропоновано авторське визначення поняття відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства. Наведено перелік найбільш важливих характерних особливостей даної наукової категорії.

Обґрунтовано, що відомчий контроль, з урахуванням його специфічних особливостей, є одним із найбільш важливих та ефективних засобів забезпечення законності у сфері судочинства.

У *підрозділі 1.2 «Особливості діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю»* досліджуються теоретичні підходи щодо визначення понять «об'єкт» та «об'єкт контролю».

Акцентовано увагу на тому, що особливості діяльності суддів, як об'єктів відомчого контролю, перш за все пов'язані з їх правовим статусом, зокрема мова йде про сукупність юридичних прав, обов'язків та юридичних гарантій.

Узагальнено, що відомчий контроль за діяльністю суддів є, насамперед, складним явищем, яке вимагає особливого підходу з боку контролюючих суб'єктів. Це пояснюється особливим правовим статусом суддів взагалі та сукупністю гарантій забезпечення їх діяльності зокрема. Тож до особливостей діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю віднесено наступне: необхідність урахування та дотримання принципу незалежності під час реалізації контрольних заходів по відношенню до суддів; владний характер суддівських повноважень; високе психологічне навантаження; підвищені ризики вчинення корупційних правопорушень; діяльність суддів максимально детально врегульована нормами чинного законодавства, тобто наявними є жорстка регламентація їх поведінки та процесуальний порядок їх дій; високий рівень моральної та етичної відповідальності суддів.

У *підрозділі 1.3 «Система принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні»* узагальнюються теоретичні підходи щодо визначення поняття «принцип», на основі чого підкреслено, що вони являють собою беззаперечні вимоги, ідеї, ключові засади, дотримання яких є обов'язковим при здійсненні будь-якої діяльності.

З огляду на низку наукових думок із приводу класифікації принципів контролю визначено та охарактеризовано наступні принципи відомчого

контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні: верховенство права та законність; принцип дієвості та ефективності; принцип оперативності; принцип плановості; принцип науковості; принцип професіоналізму; принцип реальності покарання у разі виявлення відхилення від дотримання норм чинного законодавства суддями; принцип розподілу компетенцій контролюючих суб'єктів; принцип дотримання незалежності, самостійності та недоторканності суддів; принцип взаємодії суб'єктів контролю.

На основі аналізу принципів здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів акцентовано увагу на тому, що вони являють собою не просто вихідні засади (ідеї), які лежать в основі здійснення відповідної діяльності, а є певною відправною точкою, першоджерелом, на якому мають будуватись відносини під час здійснення контрольної діяльності уповноваженими суб'єктами, їх дотримання є обов'язковим для всіх учасників даних правовідносин, а будь-яке відхилення від них повинно тягнути за собою настання негативних наслідків у вигляді юридичної відповідальності.

Обґрунтовано доцільність законодавчого закріплення принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

У підрозділі 1.4 *«Правові засади відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні та місце серед них адміністративно-правових норм»* під правовими засадами здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти сукупність нормативно-правових актів, у нормах яких прямо чи опосередковано визначаються організаційні та правові основи для здійснення даного виду діяльності, крім того, в них указуються предмет, межі та процедури проведення такого контролю.

Відзначено, що ключове значення в системі відповідних правових актів належить звичайним законам України, тому що саме в них найбільш детально прописані всі організаційні та правові аспекти здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів).

Акцентовано увагу на тому, що пріоритетна роль у регулюванні відомчого контролю відводиться саме нормам адміністративного права, адже саме за їх допомогою визначаються: 1) правовий статус контролюючих суб'єктів (їх права, обов'язки та повноваження); 2) процедура проведення відомчого контролю; 3) форми та методи контролю; 4) засади притягнення до відповідальності підконтрольних об'єктів тощо.

Розділ 2 «Зміст відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Предмет та межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні»* зауважено, що предмет відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні розкривається в

Конституції України та інших нормативно-правових актах, зокрема законах та підзаконних актах, які визначають вимоги до діяльності судів та суддів, а також компетенцію суб'єктів здійснення відомчого контролю в досліджуваній сфері. Проаналізовано зміст відповідних нормативних актів.

З'ясовано, що в загальному розумінні предмет відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) являє собою дотримання чи недотримання, виконання чи невиконання судами в цілому та окремими суддями установлених чинним законодавством норм та вимог, що стосуються провадження суддівської діяльності.

Зроблено висновок, що межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) обумовлені: по-перше, низкою нормативно-правових актів, які визначають предмет відомчого контролю; по-друге, визначеними чинним законодавством повноваженнями щодо провадження уповноваженими суб'єктами заходів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів); по-третє, можливістю оскарження рішення Дисциплінарної палати про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді; по-четверте, встановленням відповідальності суб'єктів, що здійснюють відомчий контроль за діяльністю судів (суддів), за вчинення корупційних діянь та інших порушень покладених на них обов'язків, які визначені чинним законодавством; по-п'яте, дотриманням вимог щодо неприпустимості втручання у здійснення правосуддя шляхом впливу на суд або суддів у будь-який спосіб.

У підрозділі 2.2 *«Адміністративно-правовий статус суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні»* розглядаються теоретичні підходи щодо визначення понять «суб'єкт» та «суб'єкт контролю», на основі чого під суб'єктом відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) запропоновано розуміти спеціальні органи державної влади, які відповідно до норм чинного законодавства уповноважені здійснювати контрольну діяльність у цій сфері та володіють усіма необхідними засобами та інструментами для цього.

Окреслено коло суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні, які запропоновано поділити на дві групи: 1) зовнішні, які не входять до складу судової системи; 2) внутрішні, тобто такі, що входять до складу судової системи України. Відзначено, що кожен із них наділений власним, особливим адміністративно-правовим статусом, який дозволяє їм якісно та ефективно виконувати свої завдання в цій сфері.

Досліджено наукові підходи щодо тлумачення таких термінів, як «статус», «правовий статус» та «адміністративно-правовий статус», на основі чого надано авторське визначення поняття «адміністративно-правовий статус суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні». Обґрунтовано, що розглядати відповідний статус найбільш доцільно в розрізі його елементів, до яких віднесено:

повноваження (права та обов'язки), юридичні гарантії та юридичну відповідальність.

У підрозділі 2.3 «Адміністративні форми та методи здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» визначено та охарактеризовано наступні адміністративні форми здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні: інспектування, огляд, ревізія, інвентаризація, оцінювання, моніторинг, ознайомлення зі статистичною звітністю, яка надходить від підконтрольного суб'єкта.

Наведено низку наукових позицій з приводу тлумачення понять «метод» та «адміністративний метод», на основі чого адміністративно-правові методи здійснення контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти як сукупність законодавчо визначених інструментів, прийомів та засобів, які використовують уповноважені суб'єкти при здійсненні контрольної діяльності в досліджуваній сфері суспільних відносин. До кола вказаних методів віднесено: метод переконання; розпорядчий метод; метод дисциплінарного впливу; метод планування; метод регламентування.

Обґрунтовано, що форми вказують на те, яким саме чином здійснюється відомчий контроль (є його зовнішнім відображенням), а методи – на те, за рахунок чого, тобто за допомогою використання яких засобів та інструментів, була досягнута кінцева мета контролю.

У підрозділі 2.4 «Адміністративні процедури здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» визначається зміст категорій «процедура» та «адміністративна процедура», на основі чого під адміністративними процедурами здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти своєрідну законодавчо визначену модель здійснення контрольних заходів уповноваженими суб'єктами в процесі реалізації однієї чи декількох форм контрольної діяльності.

Доведено, що значення адміністративних процедур, у контексті окресленої у дисертаційній роботі проблематики, полягає в тому, що саме за їх допомогою закріплюється порядок дій компетентних органів, прийняття управлінських рішень, необхідних для якісної реалізації їх контрольної функції.

Констатовано, що важливість дотримання адміністративних процедур у рамках здійснення відповідної діяльності складно переоцінити, оскільки саме за їх допомогою вбачається можливим: по-перше, забезпечити законність проведення контрольних заходів; по-друге, створити сприятливі умови для реалізації основних принципів діяльності судів та суддів; по-третє, забезпечити всебічну та якісну оцінку підконтрольного об'єкта, що сприяє прийняттю вірного управлінського рішення.

Розділ 3 «Напрямки удосконалення адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Перспективні напрямки вдосконалення організаційних та правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні»* відзначено, що наявність прогалин у чинному законодавстві у сфері здійснення відомчого контролю пов'язана з об'єктивними причинами, зокрема особливим правовим статусом суддів. На основі аналізу низки нормативно-правових актів та наукових поглядів учених запропоновано авторське бачення напрямків удосконалення правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Акцентовано увагу на тому, що, окрім удосконалення правових засад здійснення відомчого контролю, особлива увага має бути приділена покращенню його організаційних аспектів. Аргументовано, що вдосконалення організаційних засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні передбачає покращення всіх питань неправового характеру, які забезпечують формальну сторону здійснення відомчого контролю у досліджуваній сфері суспільних відносин, зокрема: кадрове забезпечення, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, інформаційне забезпечення тощо.

Підкреслено, що під час удосконалення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) законодавець має працювати паралельно в напрямку покращення як правових, так і організаційних засад. Лише у такому випадку, як вбачається, стане можливим комплексно вирішити всі наявні проблеми у досліджуваній сфері суспільних відносин.

У підрозділі 3.2 *«Зарубіжний досвід здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) та можливості його використання в Україні»* узагальнено досвід таких провідних країн Європи, як Великобританія, Франція, Німеччина. Наголошено, що в окреслених країнах існують різні моделі здійснення відомчого контролю за діяльністю судів(суддів).

Обґрунтовано, що найбільш цікавим до запровадження є наступний зарубіжний досвід здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів): варто оптимізувати систему суб'єктів, які уповноважені здійснювати контрольну діяльність в окресленій сфері, адже в Україні, на відміну від більшості провідних держав світу, така система вбачається занадто розгалуженою; доцільно створити законодавчу базу для здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) шляхом прийняття та розроблення єдиного нормативно-правового акта у цій сфері; необхідно посили нагляд за діяльністю судів, однак при цьому межі самостійності та незалежності суддів не повинні бути звужені; необхідно розширити фінансове та матеріально-технічне забезпечення суб'єктів відомчого контролю; слід створити організаційні та правові умови, за

яких судді жодним чином не зможуть впливати на перебіг здійснення відомчого контролю; окрема увага має бути приділена кадровому забезпеченню, зокрема в частині оплати праці та соціальної допомоги працівникам, що здійснюють трудову діяльність у контролюючих суб'єктах; варто розробити чітку та зрозумілу систему оцінювання діяльності суддів.

У підрозділі 3.3 «Оптимізація критеріїв оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні» відзначено, що для того, щоб оцінити, наскільки контроль є ефективним, необхідно проводити його оцінювання. Узагальнено низку наукових думок з приводу тлумачення категорії «оцінювання», на основі чого запропоновано авторське визначення поняття «оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні». Відзначено, що проведення такого оцінювання дозволяє: по-перше, визначити, наскільки реалізація відповідного контролю є ефективною, корисною та необхідною; по-друге, з'ясувати, які існують нагальні проблеми в діяльності уповноважених суб'єктів контролю; по-третє, визначити, наскільки точно дотримуються принципи законності та незалежності діяльності суддів під час проведення контрольних заходів.

Запропоновано систему критеріїв оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Відзначено, що всі наведені у роботі критерії оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні є найбільш оптимальними та такими, що дають змогу надати реальну оцінку відповідній діяльності. Вони повинні використовуватись комплексно, нерозривно – тільки в такому випадку вбачається можливим надати комплексну оцінку контрольної діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у визначенні сутності та особливостей адміністративно-правових засад здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні, а також в окресленні напрямків удосконалення відповідного адміністративного законодавства. У результаті дослідження сформульовано низку нових теоретичних та практичних положень, основні з яких такі:

1. Встановлено, що відомчий контроль, як один із засобів забезпечення законності у сфері судочинства, являє собою систематичну, впорядковану та регламентовану законодавством діяльність уповноважених органів державної влади, яка спрямована на: по-перше, перевірку, аналіз та вивчення судових рішень на предмет їх законності та справедливості; по-друге, підвищення правової свідомості самих суддів,

адже наявність контролю є важливим превентивним заходом для попередження вчинення ними проступків під час здійснення судочинства. Відзначено, що ключовими особливостями здійснення відомчого контролю у сфері справляння судочинства є: специфічний склад суб'єктів, які уповноважені здійснювати контрольну діяльність в окресленій сфері суспільних відносин; особливий об'єкт та предмет контролю; неможливість втручання контролюючих суб'єктів безпосередньо у процес здійснення судочинства; межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) визначаються на законодавчому рівні та обумовлені специфікою правового статусу останніх; наявність чітко визначених та детально прописаних адміністративних процедур здійснення відомчого контролю; контроль повинен здійснюватись таким чином, щоб закріплені Конституцією та іншими законами гарантії діяльності суддів жодним чином не були порушені.

2. Акцентовано увагу на тому, що відомчий контроль за діяльністю суддів є, перш за все, складним явищем, що вимагає особливого підходу з боку контролюючих суб'єктів. Це пояснюється особливим правовим статусом суддів взагалі та сукупністю гарантій забезпечення їх діяльності зокрема. Тож до особливостей діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю віднесено наступне: є необхідність урахування та дотримання принципу незалежності суддів під час реалізації контрольних заходів по відношенню до суддів; суддівські повноваження мають владний характер; високе психологічне навантаження суддів; мають місце підвищені ризики вчинення корупційних правопорушень; діяльність суддів максимально детально врегульована нормами чинного законодавства, тобто наявними є жорстка регламентація їх поведінки та процесуальний порядок їх дій; має місце високий рівень моральної та етичної відповідальності суддів.

3. З'ясовано, що принципи відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні є певною відправною точкою, першоджерелом, на якому мають будуватись відносини під час здійснення контрольної діяльності уповноваженими суб'єктами, їх дотримання є обов'язковим для всіх учасників даних правовідносин, а будь-яке відхилення від них повинно тягнути за собою настання негативних наслідків у вигляді юридичної відповідальності. До принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні віднесено: верховенство права та законність; принцип дієвості та ефективності; принцип оперативності; принцип плановості; принцип науковості; принцип професіоналізму; принцип реальності покарання у разі виявлення відхилення від дотримання норм чинного законодавства суддями; принцип розподілу компетенцій контролюючих суб'єктів; принцип дотримання незалежності, самостійності та недоторканності суддів; принцип взаємодії суб'єктів контролю.

4. Відзначено, що сьогодні правові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) розміщені у великій кількості нормативно-правових актів різної юридичної сили, серед яких, на нашу думку, ключова роль відводиться звичайним законам України. Саме на законодавчому рівні визначаються найбільш важливі аспекти здійснення такого контролю, його процедурні особливості тощо. Акцентовано увагу на тому, що пріоритетна роль у регулюванні відомчого контролю відводиться саме нормам адміністративного права, адже саме за їх допомогою визначаються: 1) правовий статус контролюючих суб'єктів (їх права, обов'язки та повноваження); 2) процедура проведення відомчого контролю; 3) форми та методи контролю; 4) засади притягнення до відповідальності підконтрольних об'єктів тощо.

5. Встановлено, що предметом відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) є перелік питань, щодо яких здійснюються відповідні заходи контролю. Предмет відомчого контролю за діяльністю суддів запропоновано поділити на певні різновиди, зокрема ним можуть бути: рівень знань та професійної підготовки кандидатів на посаду судді; виконання суддями покладених на них обов'язків, у тому числі й щодо додержання вимог та правил суддівської етики, антикорупційних вимог та інших вимог; правомірність притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності тощо.

Зазначено, що межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) обумовлені: по-перше, низкою нормативно-правових актів, які визначають предмет відомчого контролю; по-друге, визначеними чинним законодавством повноваженнями щодо провадження уповноваженими суб'єктами заходів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів); по-третє, можливістю оскарження рішення Дисциплінарної палати про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді; по-четверте, встановленням відповідальності суб'єктів, що здійснюють відомчий контроль за діяльністю судів (суддів), за вчинення корупційних діянь та інших порушень покладених на них обов'язків, які визначені чинним законодавством; по-п'яте, дотриманням вимог щодо неприпустимості втручання у здійснення правосуддя шляхом впливу на суд або суддів у будь-який спосіб.

6. Обґрунтовано, що система суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні представлена досить великою кількістю уповноважених органів, кожен із яких наділений власним, специфічним адміністративно-правовим статусом, який дає їм реальні можливості та інструменти для того, щоб якісно та ефективно виконувати свої функції. Специфіка адміністративно-правового статусу суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні проявляється в обмежених можливостях кожного із них втручатись у діяльність суду, а також у напрямках, за якими вони можуть здійснювати свою контрольну

діяльність.

7. Під адміністративно-правовими формами здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти зовнішній вираз практичної діяльності уповноважених суб'єктів, яка пов'язана із реалізацією ними своїх контрольних повноважень та спрямована на досягнення кінцевої мети, яка полягає у забезпеченні здійснення якісного, ефективного та законного судочинства в нашій державі. До таких форм віднесено: інспектування, огляд, ревізію, інвентаризацію, оцінювання, моніторинг, ознайомлення зі статистичною звітністю, яка надходить від підконтрольного суб'єкта.

Адміністративно-правові методи здійснення контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні визначено як сукупність законодавчо визначених інструментів, прийомів та засобів, які використовують уповноважені суб'єкти при здійсненні контрольної діяльності в досліджуваній сфері суспільних відносин. До вказаних методів віднесено та охарактеризовано: метод переконання, розпорядчий метод, метод дисциплінарного впливу, метод планування, метод регламентування.

8. Під адміністративними процедурами здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні запропоновано розуміти своєрідну законодавчо визначену модель здійснення контрольних заходів уповноваженими суб'єктами в процесі реалізації однієї чи декількох форм контрольної діяльності. Доведено, що значення адміністративних процедур у контексті окресленої проблематики полягає в тому, що саме за їх допомогою закріплюється порядок дій компетентних органів, порядок прийняття управлінських рішень, необхідних для якісної реалізації їх контрольної функції. Через дотримання відповідних процедур забезпечується реалізація принципу законності при здійсненні контрольної діяльності. Специфіка адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю суддів (судів) полягає у двох аспектах: по-перше, в тому, який саме суб'єкт здійснює відповідну контрольну діяльність; по-друге, залежно від того, в якій саме формі реалізуються контрольні заходи.

9. З метою вдосконалення правових засад відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) запропоновано: на основі внесення змін до чинного законодавства чітко окреслити межі контрольної діяльності суб'єктів відомчого контролю; здійснити конкретизацію контрольних повноважень усіх суб'єктів відомчого контролю; законодавчо закріпити принципи незалежності суб'єктів відомчого контролю під час здійснення ними своїх функцій; персоналізувати відповідальність посадових осіб суб'єктів відомчого контролю за правопорушення, які допущені ними під час здійснення контрольних дій; забезпечити прозорість діяльності суб'єктів відомчого контролю.

Аргументовано, що вдосконалення організаційних засад здійснення

відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні передбачає покращення всіх питань неправового характеру, які забезпечують формальну сторону здійснення відомчого контролю у досліджуваній сфері суспільних відносин, зокрема: кадрове забезпечення, фінансове та матеріально-технічне забезпечення, інформаційне забезпечення тощо.

10. З'ясовано, що сьогодні в Європі та світі склались досить різні підходи щодо здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів), що обумовлюється специфікою правових систем взагалі та систем судоустрою зокрема. Разом із тим, незважаючи на наявність певних відмінностей, це не виключає можливості застосування в нашій країні зарубіжного досвіду таких провідних країн Європи, як Великобританія, Франція та Німеччина.

11. До критеріїв оцінювання відомчого контролю у досліджуваній сфері віднесено: 1) кількісні показники: а) кількість здійснення планових та позапланових перевірок суду; б) кількість виявлених порушень у ході реалізації відповідних заходів; в) наявність та кількість учинених порушень під час здійснення перевірки суб'єктами контролю; г) кількість оброблених документів за час проведення перевірки; 2) якісні показники ефективності відомчого контролю, зокрема: професійність виконання уповноваженою особою своєї роботи; економічність контролю; адаптивність контролю; своєчасність проведення контрольних заходів; системність здійснення контрольних заходів; результативність контролю. Відзначено, що всі наведені нами критерії оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні є найбільш оптимальними та такими, що дають змогу надати реальну оцінку відповідній діяльності. Вони повинні використовуватись комплексно, нерозривно один від одного, адже лише у такому випадку вбачається можливим надати комплексну оцінку контрольної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Василенко Я. М. Критерії оцінювання ефективності здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. *Право UA* 2015. № 4. С. 190–196.
2. Василенко Я. М. Організаційні засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. *Наше право*. 2017. № 4. С. 218–223.
3. Василенко Я. Н. Характеристика принципів ведомственного контролю за деятельностью судов (судей) в Украине. *Верховенство права*. 2018. № 14. С. 208–214.

4. Василенко Я. М. Сутність та особливості відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 3 (9). С. 162–169.

5. Василенко Я. М. Характеристика адміністративних форм та методів здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. *Європейські перспективи*. 2020. № 1. С. 39–44.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Василенко Я. М. Верховенство права та законність, як ключові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів). *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 12–13 серп. 2016 р.) – Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 55–57.

7. Василенко Я. М. Інформаційне забезпечення суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів). *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27–28 січ. 2017 р.). – Запоріжжя : Запорізь. міська громад. орг. «Істина», 2017. С. 71–73.

8. Василенко Я. М. Кадрове забезпечення системи суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів). *Юридична наука: виклики і сьогодення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 8–9 черв. 2018 р.). – Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 67–69.

9. Василенко Я. М. Контрольні повноваження у структурі компетенції апарату суду. *Правові засади взаємодії органів публічної влади з інституціями громадянського суспільства в Україні та зарубіжних державах* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ., 29 листоп. 2019 р.). Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2019. С. 72–75.

10. Василенко Я. М. Відомчий контроль у системі засобів забезпечення законності у сфері судочинства. *25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21–22 лют. 2020 р.). – Суми : Вид. дім «Ельдорадо», 2020. С. 397–340.

11. Василенко Я. М. Відомчий контроль у системі засобів забезпечення законності у сфері судочинства. *25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21–22 лют. 2020 р.). – Суми : Вид. дім «Ельдорадо», 2020. С. 397–340.

АНОТАЦІЯ

Василенко Я. М. **Адміністративно-правові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.** – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 – Право). – Сумський державний університет. – Суми, 2020.

У дисертації з'ясовуються сутність та особливості відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства. Окреслюються особливості діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю. Визначається система принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Надається характеристика правовим засадам відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні та встановлюється місце серед них адміністративно-правових норм. Окреслюються предмет та межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Надається характеристика адміністративно-правового статусу суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Визначаються адміністративні форми та методи здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. З'ясовується зміст адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Окреслюються перспективні напрямки вдосконалення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Ключові слова: контроль, відомчий контроль, суди, судді, принципи, правові засади, адміністративно-правове регулювання, адміністративне законодавство, предмет контролю, межі контролю, адміністративні форми та методи, адміністративні процедури, організаційні засади, зарубіжний досвід, ефективність, оцінювання, критерії оцінювання.

АННОТАЦИЯ

Василенко Я. Н. **Административно-правовые основы осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине.** – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право (081 – Право). – Сумской государственной университет. – Сумы, 2020.

В диссертации приводится теоретическое обобщение и новое решение научной задачи, которая заключается в определении сущности и особенностей административно-правовых основ осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине и

определении путей совершенствования административного законодательства, нормы которого регулируют осуществление контрольной деятельности в исследуемой сфере общественных отношений.

Выясняются сущность и особенности ведомственного контроля как одного из средств обеспечения законности в сфере судопроизводства. Установлено, что ведомственный контроль, как одно из средств обеспечения законности в сфере судопроизводства, представляет собой систематическую, упорядоченную и регламентированную законодательством деятельность уполномоченных органов государственной власти, направленную на: во-первых, проверку, анализ и изучение судебных решений на предмет их законности и справедливости; во-вторых, повышение правового сознания самих судей, ведь наличие контроля является важной превентивной мерой для предупреждения совершения ими проступков при осуществлении судопроизводства. Отмечено, что ключевыми особенностями осуществления ведомственного контроля в сфере судопроизводства являются: специфический состав субъектов, уполномоченных осуществлять контрольную деятельность в очерченной сфере общественных отношений; особый объект и предмет контроля; невозможность вмешательства контролирующих субъектов непосредственно в процесс осуществления судопроизводства; пределы ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) определяются на законодательном уровне и обусловлены спецификой правового статуса последних, наличие четко определенных и детально прописанных административных процедур осуществления ведомственного контроля; контроль должен осуществляться таким образом, чтобы закрепленные Конституцией и другими законами гарантии деятельности судей ни коим образом не были нарушены.

Определяются особенности деятельности судов (судей) как объектов ведомственного контроля. Определяется система принципов ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Предоставляется характеристика правовых основ ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине и устанавливается место среди них административно-правовых норм. Определяются предмет и пределы ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Осуществляется характеристика административно-правового статуса субъектов ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Определяются административные формы и методы осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Выясняется содержание административных процедур осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Определяются перспективные направления совершенствования организационных и правовых основ осуществления

ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине. Обобщается зарубежный опыт осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) и определяются возможности его использования в Украине. Прорабатываются критерии оценки эффективности осуществления ведомственного контроля за деятельностью судов (судей) в Украине.

Ключевые слова: контроль, ведомственный контроль, суды, судьи, принципы, правовые основы, административно-правовое регулирование, административное законодательство, предмет контроля, границы контроля, административные формы и методы, административные процедуры, организационные основы, зарубежный опыт, эффективность, оценка, критерии оценивания.

SUMMARY

Vasylenko Ya. M. Administrative and Legal Principles of Exercising Departmental Control over the Activities of the Courts (Judges) in Ukraine. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law (081 – Jurisprudence). – Sumy State University. – Sumy, 2020.

The author of the dissertation has clarified the essence and specific features of departmental control as one of the means of ensuring the rule of law in the field of justice. The features of the courts' (judges) activity as objects of departmental control have been outlined. The system of principles of departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine has been defined. The author has provided characteristics of the legal principles of departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine and has established the place of administrative and legal norms among them. The subject matter and limits of departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine have been outlined. The author has provided characteristics of the administrative and legal status of departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine. Administrative forms and methods of exercising departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine have been determined. The content of administrative procedures for exercising departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine has been clarified. The perspectives for improving departmental control over the activity of the courts (judges) in Ukraine have been outlined.

Key words: control, departmental control, courts, judges, principles, legal principles, administrative and legal regulation, administrative legislation, subject matter of control, limits of control, administrative forms and methods, administrative procedures, organizational principles, international experience, efficiency, evaluation, evaluation criteria.

Підп. до друку 27.05.2020 р. Формат 60x84/16. Папір
офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Обл.-вид.
арк. 1,0. Ум.-друк. Арк. 1,0.
Тираж 100 пр. Вид. №181/20.
Віддруковано у видавництві «Ярославна», 40030, Суми,
вул. Горького, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК №332 від 09.02.2001 р., видане Державним
Комітетом інформаційної політики, телебачення та
радіомовлення України.